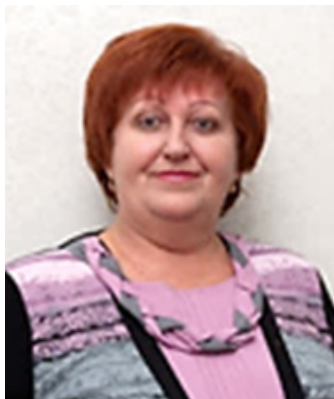


УДК 378.091.12.011.3-051:001.895

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-1\(214\)-31-36](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-1(214)-31-36)**Рибалко Людмила Сергіївна,**

докторка педагогічних наук, професорка,  
 професорка кафедри освітології та інноваційної педагогіки,  
 Харківський національний педагогічний університет  
 імені Г. С. Сковороди, Україна

**Liudmyla Rybalko,**

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,  
 Professor at the Department of Education and Innovative Pedagogy,  
 H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine

**E-mail:** [akme15@ukr.net](mailto:akme15@ukr.net)**ORCID iD:** <https://orcid.org/0000-0003-1262-8551>**Дін Жуцзе,**

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти  
 кафедри освітології та інноваційної педагогіки,  
 Харківський національний педагогічний університет  
 імені Г. С. Сковороди, Україна

**Rujie Ding,**

graduate student Department of Education and Innovative Pedagogy,  
 H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine

**E-mail:** [dingrujie71@sina.com](mailto:dingrujie71@sina.com)**ORCID iD:** <https://orcid.org/0000-0003-1402-0961>**Овсюк Дар'я Ростиславівна,**

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти  
 кафедри освітології та інноваційної педагогіки,  
 Харківський національний педагогічний університет  
 імені Г. С. Сковороди, Україна

**Daria Ovsyuk,**

graduate student Department of Education and  
 Innovative Pedagogy,

H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine

**E-mail:** [darakharkov@hnpu.edu.ua](mailto:darakharkov@hnpu.edu.ua)**ORCID iD:** <https://orcid.org/0000-0002-2823-9318>

## СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

- A** Визначено прямий зв'язок між високим рівнем інноваційності викладача вищої школи та високим рівнем конкурентоздатності майбутнього фахівця. Спираючись на нормативні документи, розкрито сутність поняття «інноваційна діяльність викладача вищої школи» як постійний пошук невирішених проблем педагогічної практики, створення нових, а також оновлення та покращення наявних методів, засобів, технологій навчання. Виокремлено компоненти означено поняття – креативність, розвинута на високому рівні науково-дослідницька компетентність, орієнтація на акмеологічне зростання. На основі аналізу літератури та власного практичного досвіду запропоновано засоби стимулювання інноваційної діяльності педагога, як-от: залучення викладача до професійно-творчих об'єднань університету, неперервна самоосвіта та освіта на курсах підвищення кваліфікації з використанням андрагогічних технологій навчання, участь у професійно-орієнтованому дозвіллі, співпраця з громадськими організаціями та волонтерськими рухами.

**Ключові слова:** інноваційна діяльність; викладач; акмеологічне зростання; професійно-творчі об'єднання; андрагогічні технології навчання; професійно-орієнтоване дозвілля

### STIMULATION OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF HIGH SCHOOL TEACHERS

- S** A direct connection between the high level of innovativeness of a higher school teacher and the high level of competitiveness of a future specialist has been determined. Based on normative documents, the essence of the concept of "innovative activity of a

*higher school teacher" is revealed as a constant search for unsolved problems of pedagogical practice, the creation of new ones, as well as updating and improving existing methods, means, and teaching technologies. The components are singled out and the concept is defined – creativity, developed at a high level of scientific and research competence, orientation towards acmeological growth. Based on the analysis of the literature and own practical experience, the means of stimulating the innovative activity of the teacher are proposed, such as: involvement of the teacher in the professional and creative associations of the university, continuous self-education and education in advanced training courses using andragogic learning technologies, participation in professionally oriented leisure time, cooperation with public organizations and volunteer movements.*

**Keywords:** *innovative activity; teacher; acmeological growth; professional and creative associations; andragogic learning technologies; professionally oriented leisure time*

### **Актуальність проблеми дослідження.**

Стратегічна політика України орієнтована на входження до європейської спільноти. Країни Європейського Союзу – країни потужної економіки, які особливої уваги приділяють постійному інноваційному розвитку в усіх господарських сферах. Такий неспинний рух неможливий без конкурентоспроможних, ефективних, орієнтованих на власну самореалізацію фахівців. Провідну роль у їхній підготовці відіграє система освіти, зокрема, вищої, яка підштовхує здобувачів шукати нові, нестандартні шляхи вирішення робочих завдань, стимулює до участі у різноманітних професійних заходах (міт-апи, хакатони, виставки-презентації, конкурси проєктів). Залучення передового європейського досвіду до української освітньої системи зробить майбутніх фахівців підготованими до роботи у складних невизначених умовах сьогодення.

Однак це неможливо без гнучкого підходу та застосування новітніх технік, методів, засобів навчання науково-педагогічним працівником. Тільки викладач, який сам є новатором і першовідкривачем, може підготувати фахівців-інноваторів, здатних до створення якісно нового продукту. Тож стимулювання інноваційної діяльності викладача вищої школи стає важливим викликом як окремого закладу вищої освіти, так і всієї системи освіти в Україні.

**Мета:** виокремити засоби стимулювання викладачів вищої школи до здійснення інноваційної діяльності.

**Основні результати.** Україна глибоко зацікавлена в інноваційній діяльності своїх інституцій і громадян. Закон України «Про інноваційну діяльність» [8], який у цілому регламентує її на території країни, постійно переглядається та оновлюється. Згідно з нормативним документом «головною метою державної інноваційної політики є створення ... умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, ... виробництва та реалізації нових видів

конкурентоздатної продукції» [5]. Звернемо увагу на ключові моменти цього визначення. По-перше, інновації є результатом наукового пошуку; по-друге, їхнє практичне використання – кінцевою метою інноваційної політики держави; і на останок, інновації мають покращувати, полегшувати діяльність у певній господарській сфері.

Інноваційна діяльність у сфері освіти регламентована «Положенням про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти» [6]. Головною її метою визначено вдосконалення системи освіти, базовою характеристикою – використання результатів передових наукових досліджень. Суб'єктами інноваційної діяльності є всі учасники освітньої діяльності на всіх рівнях, від міністерства, інституцій й управлінь до вчителів або викладачів. Результатом інноваційної діяльності стає інновація – оригінальний освітній продукт, який випереджає або принципово відрізняється від того, що вже існує [5].

Як бачимо, нормативні документи загальнодержавного рівня доволі широко трактують поняття інноваційної діяльності суб'єкта у сфері освіти, та більше уваги приділяють процедурам і правилам проведення експерименту, затвердження його результатів, внесенню змін до нормативної бази та методичного забезпечення [3]. Конкретніше про вимоги до інноваційної діяльності працівника сфери освіти можуть сказати відповідні професійні стандарти, зокрема стандарт викладачів закладів вищої освіти [7]. У п. 5 «Перелік трудових функцій (професійних компетенцій)» представлено трудові функції Г та Є: «Виконання дослідницьких/творчих проєктів, оприлюднення їх результатів і забезпечення захисту авторського права» та «Розроблення та вдосконалення освітніх програм», які можемо розглядати як напрями інноваційної діяльності науково-педагогічного працівника. Хоча такий перелік є цілком достатнім для нормативного документу, який регламентує виконання викладачем його професійних обов'язків у цілому,

інноваційна діяльність викладача вищої школи тільки цими напрямками обмежуватися не може.

На нашу думку, полем для такої діяльності має стати вся педагогічна практика. Тоді сутність поняття можемо визначити, як-от: спостереження за процесами, що відбуваються в освіті, для виявлення «точок напруги», невпинне експериментування з різними формами, техніками, методами, засобами навчання під час занять, постійна ревізія власних професійних принципів і переконань. Схожу точку зору висловлює у своїй роботі С. Толочко [11], яка стверджує, що викладач-інноватор має бути не тільки автором, розробником, дослідником освітнього інноваційного продукту, а й його найвибагливішим користувачем, критиком. Разом з тим, закликаємо до чіткого усвідомлення, що освітня інноваційна діяльність має вирішувати раніше невирішені проблеми, а не бути експериментом заради експерименту.

Отже, інноваційна діяльність викладача вищої школи – постійний пошук невирішених проблем педагогічної практики та створення нових, а також оновлення та покращення наявних методів, засобів, технологій для їхнього вирішення.

Визначення мети і сутності інноваційної діяльності науково-педагогічного працівника закладу вищої освіти є необхідним для розгляду компонентів поняття. Вважаємо, що складниками інноваційної діяльності викладача вищої школи є: креативність викладача, розвинута науково-дослідницька компетентність, орієнтація на акмеологічне зростання. Чітке визначення компонентів допоможе нам віднайти відповідні методи, засоби і техніки, за допомогою яких буде стимульовано прагнення викладача до інноваційної діяльності.

Професійний стандарт групи професій викладачів закладів вищої освіти [7] виокремлює здатність до генерування нової інформації або креативність як одну із загальних компетентностей фахівця. Напрямами, у яких викладач буде проявляти свій творчий потенціал, виступають трудові функції А, Г та Є. Вимоги до високого розвитку означених трудових функцій повною мірою висуваються, починаючи із посад викладача й старшого викладача. Так, від нього вимагають високого рівня виконання дослідницьких/творчих проєктів, оприлюднення їх результатів і забезпечення захисту авторського

права (трудова функція Г). Доцент має на високому рівні володіти знаннями та вміннями щодо розроблення та вдосконалення освітньої програми (трудова функція Є). Асистент має проявляти свою креативність через оновлення навчальних програм (трудова функція А). Така позиція авторів Положення щодо ієрархічності креативних завдань для різних науково-педагогічних посад, є, безумовно, дискусійною. Асистенти та викладачі, як практики, також можуть висловлювати цікаві творчі ідеї, що стануть у нагоді доцентам і професорам. Крім того, залучення молодих фахівців до творчого пошуку знаних і досвідчених фахівців стане своєрідною творчою майстернею розвитку.

У науковій праці О. Вознюк, О. Дубасенюк, В. Копетчук [4] обговорено прояви креативності викладача, а саме: чутливість до проблем і невизначеності, гнучкість при впровадженні інновації, творчий підхід до створення завдань, багатогранність думки. Доповнимо роздуми авторів. Вважаємо, що не менш важливим виявом креативності є вміння застосовувати традиційні освітні методи та технології, наявні засоби для нестандартного використання під час виконання професійних обов'язків викладачем вищої школи.

Прагнення викладача вищої школи до прояву креативності у професійній діяльності описано у статті Л. Близнюк, Т. Марєєвої, Л. Сологуб [1]. Науковці виокремлюють низку факторів, які сприяють креативізації освітнього процесу, а саме: колективні (невимушена робоча атмосфера, доброзичливість і відкритість у спілкуванні та висловлюванні власної точки зору, заохочення до вияву творчості) та індивідуальні (чітке розуміння мети діяльності, самостійність у прийнятті рішень, систематичність у роботі). Вважаємо дуже слушним звернення авторів до ролі колективу у стимулюванні прагнення до креативності зокрема, та інноваційної діяльності в цілому. Також не менш важливою є роль керівництва різного рівня на вияв креативності викладача. Занадто формалізована, бюрократизована система буде відбирати сили науково-педагогічного працівника на оформлення численних документів і звітів. Не набагато ефективнішою стане система постійної гонитви за новинками. Вона виснажить лектора, не дасть йому часу критично оцінити результати впровадження власного творчого пошуку у практику.

Не менш слушним є зауваження Л. Близнюк, Т. Марєєвої, Л. Сологуб [там само] щодо ролі автономії та інтелектуальної культури мислення викладача на відміну від традиційного підходу, коли опис якостей креативного педагога зупиняється на розвинутій уяві, оригінальності, відкритості новому. Системність, чіткість, критичність мислення, здатність до прогнозування дають змогу науково-педагогічному працівнику не просто придумати ідею, а й провести дослідження, щоб перетворити ідею на освітню інновацію.

Спираючись на вищевикладене, вважаємо ефективним методом стимулювання креативності викладачів вищої школи, залучення до різноманітних професійно-творчих об'єднань науково-педагогічних працівників, як-от: науково-дослідницьких лабораторій; проектних груп створення та перегляду освітніх програм; авторських колективів із написання монографій, підручників, методичних комплексів; наукових студентських гуртків. Інтенсивна комунікація між колегами з різним досвідом, науковими інтересами буде стимулювати творчий пошук, здатність відстоювати власну точку зору, представляти результати дослідження іншим.

Розвинута науково-дослідницька компетентність викладача вищої школи є важливою умовою його професійної придатності [7]. Не менш значущим є вміння вільно та ефективно застосовувати технології наукового пізнання при розробленні освітньої інновації. Оскільки потреба в новачі виникає через незадоволеність для вирішення завдань наявними засобами, викладач має знати, як провести всі етапи наукового пошуку, а саме: виокремити головну проблему, проаналізувати стан її дослідження, створити припущення про ефективний шлях подолання, описати його як інновацію, перевірити її ефективність, створити програму її запровадження, опрацювати результати дослідження, представити їх науковій спільноті [6].

Важливою умовою розвитку та підтримки науково-дослідницької компетентності на достатньому для здійснення інноваційної діяльності рівні є неперервна освіта та самоосвіта [2]. Відвідування семінарів, практикумів, воркшопів, курсів підвищення кваліфікації, засвоєння нових підходів, методів, технік освітньої діяльності, спілкування з колегами та однодумцями стимулюють інноваційну діяльність

викладача. Дуже вдалим є рішення, коли заклад вищої освіти організовує власні курси підвищення кваліфікації.

Однак зауважимо, що під час організації та проведення таких курсів для науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти необхідно віддавати перевагу використанню андрагогічних технологій навчання.

Андрагогічні технології – «цілісна система способів і засобів навчання дорослої людини, що забезпечує розвиток особистості дорослої людини» [10, с. 367], складниками яких є: створення специфічного освітнього середовища розвитку дорослої особистості; планування освітнього процесу з орієнтацією на чітко визначену мету; застосування специфічних форм, методів, технік навчання; поєднання оцінювання та самооцінювання результату навчання. У вищевикладеній науковій праці О. Гомонюк, Т. Горохівської та Г. Плахотнюк [3] представлено перелік таких технологій, як-от: технології проблемного навчання та кейс-методи (наприклад, представляється реальна невизначена професійна ситуація з практики, яку потрібно вирішити); створення, наповнення та самоаналіз викладацького портфоліо (систематизація результатів професійної діяльності викладача, використаних ним методів, виокремлення наявних і бажаних компетентностей, результатів діяльності для компенсації власних недоліків і подальшого саморозвитку); технології контекстного навчання (знання та уміння представлено не як зміст пізнавальної активності, а як засіб вирішення професійних завдань); технології проєктного навчання (навчання через вирішення значущої професійної проблеми й кінцеве оформлення результатів). С. Толочко [9] доповнює цей перелік такими-от технологіями навчання: навчання через дію (залучення до професійної діяльності, наприклад, написання методичних рекомендацій, і навчання через її виконання); обернене навчання (лекція відбувається онлайн, а практичні завдання виконуються у взаємодії з викладачем); латеральний зсув (практичні заняття у вигляді конкурсів ідей, фестивалю креативу, мозкового штурму); гейміфікація (навчання через перетворення слухачів у гравців); консалтинговий супровід (консультативний супровід під час виконання професійної діяльності для адаптації та впровадження педагогічної інновації). Як бачимо,

широкий перелік андрагогічних технологій зможе врахувати індивідуальні особливості фахівців для ефективного розвитку їхньої науково-дослідницької компетентності на високому рівні.

Особистість викладача вищої школи, а конкретніше – його орієнтація на акмеологічне зростання мають велике значення для здійснення ним інноваційної діяльності. Згідно із професійним Стандартом [7], викладачі закладу вищої освіти на різних посадах мають бути особистісно вмотивовані до власного професійного розвитку, володіти саморефлексією. Тобто науково-педагогічний працівник постійно здійснює моніторинг актуальних проблем та аналіз наявних шляхів їхнього вирішення; втілює свої здібності та ідеї у власних інноваційних розробках; не зупиняється на досягнутому, постійно вдосконалює або винаходить нові освітні продукти. У науковій праці [9] представлено цікавий досвід стимулювання викладачів до акмеологічного зростання, а саме – організацію педагогічних вікендів і коворкінгів, де викладачі та вчителі зможуть обмінюватися думками та досвідом. Доповнимо думку дослідників Л. Рибалко, Ж. Дін. Іншими важливими методами стимулювання викладачів до акмеологічного зростання може стати сумісне професійно-орієнтоване дозвілля, наприклад, поїздка до літературно-меморіального музею Г. С. Сковороди, педагогічного музею України, професійні виставки, зустрічі. Також цікавим є досвід співпраці з громадськими організаціями, волонтерська діяльність науково-педагогічного працівника. Неформальна атмосфера, завдання, принципово відмінні від тих, з якими педагог стикається під час роботи, свобода у виборі підходу до їхньої реалізації позитивно вплинуть на акмеологічне зростання викладачів вищої школи.

**Висновки.** Отже, проведений аналіз джерельної бази та звернення до власного професійного досвіду дали можливість витлумачити поняття «інноваційна діяльність викладача вищої школи» як постійний пошук невирішених проблем педагогічної практики та створення нових, а також оновлення та покращення наявних методів, засобів, технологій для їхнього вирішення. Було виокремлено компоненти інноваційної діяльності викладача вищої школи, як-от: креативність викладача, розвинута науково-дослідницька компетентність, орієнтація на акмеологічне зростання. Засобами стимулювання означених

складників вважаємо: залучення викладача до професійно-творчих об'єднань університету, неперервна самоосвіта та освіта на курсах підвищення кваліфікації з використанням андрагогічних технологій навчання, участь у професійно-орієнтованому дозвіллі, співпраця з громадськими організаціями та волонтерськими рухами.

Практичне дослідження ефективності застосування засобів стимулювання інноваційної діяльності вважається нам **перспективним напрямом подальшого дослідження**. Не менш цікавими можуть стати також порівняльні дослідження названих засобів у вітчизняній і зарубіжній системі освіти.

#### Список використаних джерел

1. Близнюк Л. М., Сологуб Л. В., Марєєва Т. В. Методичні аспекти креативної діяльності викладача іноземної мови. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 6(11). С. 49–60. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-6\(11\)-49-60](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-6(11)-49-60)
2. Бойчук Ю., Боярська-Хоменко А., Рибалко Л. Формування науково-дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії в умовах упровадження технологій дистанційного навчання. *Новий Колегіум*. 2023. № 3 (111). С. 74–81.
3. Горохівська Т. М., Гомонюк О. М., Плахотнюк Г. М. Використання інноваційних педагогічних технологій у процесі розвитку професійно-педагогічної компетентності викладачів в умовах підвищення кваліфікації. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. № 60. С. 365–374.
4. Дубасенюк О., Вознюк О., Копетчук В. Типи спрямованості особистості і науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2022. № 36, т. 2. С. 18–24. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/304/395> (дата звернення: 12.11.2023).
5. Інновація: Вільний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/f/innovacija> (дата звернення: 12.11.2023).
6. Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти : наказ Міністерства освіти і науки 12.05.2023 р. № 552. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-23#Text> (дата звернення: 12.11.2023).
7. Про затвердження професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.03.2021 № 610. URL: [https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20hrupu%20profesiy\\_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity\\_25.03.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20hrupu%20profesiy_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity_25.03.pdf) (дата звернення: 13.11.2023).
8. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 13.11.2023).

9. Рибалко Л. С., Дін Жуцзе. Педагогічна майстерність і акмеологічне зростання викладача. *Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи* : збірник матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 8–9 червня 2023 р.). Харків, 2023. С. 35–37.

10. Тверезовська Н. Т., Сидоренко В. К. *Методологія педагогічного дослідження* : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 440 с.

11. Толочко С. В. Викладач-інноватор як організатор учиннєвої діяльності в умовах студентоцентрованого навчання. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2020. № 189. С. 79–84.

### References

1. Blyzniuk, L. M., Solohub, L. V., & Marieieva, T. V. (2022). *Methodical aspects of the creative activity of a foreign language teacher*. *Perspektyvy ta innovatsii nauky [Perspectives and innovations of science]*, 6 (11), 49-60. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-6\(11\)-49-60](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-6(11)-49-60) [in Ukrainian].

2. Boichuk, Yu., Boiarska-Khomenko, A., & Rybalko, L. (2023). *Formuvannya naukovo-doslidnytskoi kompetentnosti maibutnix doktoriv filosofii v umovakh uprovdzhennia tekhnologii dystantsiinoho navchannia* [Formation of scientific and research competence of future doctors of philosophy in the conditions of implementation of distance learning technologies]. *Novyi Kolehium [New Collegium]*, 3 (111), 74-81 [in Ukrainian].

3. Horokhivska, T. M., Homoniuk, O. M., & Plakhotniuk, H. M. (2021). *Vykorystannia innovatsiinykh pedahohichnykh tekhnologii u protsesi rozvytku profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti vykladachiv v umovakh pidvyshchennia kvalifikatsii* [The use of innovative pedagogical technologies in the process of developing the professional and pedagogical competence of teachers in the conditions of professional development]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metody navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy [Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems]*, 60, 365-374. [in Ukrainian].

4. Dubaseniuk, O., Vozniuk, O., & Kopetchuk, V. (2022). *Typy spriamovanosti osobystosti i naukovo-pedahohichnoi diialnosti vykladacha vyshchoi shkoly* [Types of orientation of the personality and scientific and pedagogical activity of the

teacher of the higher school]. *Pedahohichna osvita: Teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika [Pedagogical education: Theory and practice. Psychology. Pedagogy]*, 36, 2, 18-24. Retrieved from <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/304/395> [in Ukrainian].

5. *Innovatsiia: Vilnyi tлумachnyi slovnyk [Innovation: Free explanatory dictionary]*. Retrieved from <http://sum.in.ua/f/innovacija> [in Ukrainian].

6. *Polozhennia pro poriadok zdiisnennia innovatsiinoi diialnosti u sferi osvity [Regulations on the procedure for carrying out innovative activities in the field of education]*: nakaz Ministerstva osvity i nauky 12.05.2023 r. № 552. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-23#Text> [in Ukrainian].

7. *Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu na hrupu profesii «Vykladachi zakladiv vyshchoi osvity» [On the approval of the professional standard for the group of professions "Teachers of higher education institutions"]*: nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva vid 23.03.2021 № 610. Retrieved from [https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20hrupu%20profesiy\\_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity\\_25.03.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20hrupu%20profesiy_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity_25.03.pdf) [in Ukrainian].

8. *Pro innovatsiinu diialnist [About innovative activity]*: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 № 40-IV (zi zminamy). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].

9. Rybalko, L. S., & Din, Zhutszie. (2023). *Pedahohichna maisternist i akmeolohichne zrostannia vykladacha* [Pedagogical skill and acmeological growth of the teacher]. In *Osvita doruslykh: svitovi tendentsii, ukrainski realii ta perspektyvy [Adult education: global trends, Ukrainian realities and prospects]*: zbirnyk materialiv II Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (pp. 35-37). Kharkiv [in Ukrainian].

10. Tverezovska, N. T., & Sydorenko, V. K. (2013). *Metodolohiia pedahohichnoho doslidzhennia [Methodology of pedagogical research]*: navch. posib. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury [in Ukrainian].

11. Tolochko, S. V. (2020). *Vykladach-innovator yak orhanizator uchinnievoi diialnosti v umovakh studentotsentrovanooho navchannia* [The teacher-innovator as an organizer of student activities in the conditions of student-centered learning]. *Naukovi zapysky. Pedahohichni nauky [Proceedings. Pedagogical sciences]*, 189, 79-84 [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції  
авторського оригіналу: 20.11.2023